

Tereza Revaj

ZLATNO DOBA NADE

Prevela Marija Krstić

 izdavaštvo
vulkan

Beograd, 2013.

*Posvećeno sećanju na Odri Lauder
(Darlington, 1907 – London, 2006)*

*Mom dedi Žanu Argou
(Lion, 1897 – front na Marni, 1917)
dobrovoljcu, pilotu kaplaru
pri Drugoj vazduhoplovnoj brigadi, u Eskadrili 215,
koji je poginuo prilikom pada aviona u devetnaestoj godini,
i dao život za Francusku,
28. 4. 1917.*

*Za Ž. de N.
sa zahvalnošću*

Što je vekovima bilo skriveno, više nije nedostupno.
Markiz od Solsberija (1830–1903)

*Ako poginem, sećaj me se samo po ovome:
Biće jedan krajičak u stranoj zemlji,
Koji će zauvek biti Engleska.*
Rupert Bruk, Vojnik

Prvi deo

Engleska, Roderfild hol, jun 1911.

Prolazeći kroz šumu, Džulijan je, kao i uvek, skrenuo desno na raskrsnici Hadrijanovo srce. Njegov konj je sam promenio putanju i potom pustio korak po stazi čiji mu je nagib omogućio da lako zagalopira. Mladić je tako došao do središnjeg dela poseada, ne prepuštajući se iskušenju da skrene na neki od puteva koji se uključuju na Carski drum, stari rimski put koji vodi u London i spušta se ka obali odakle brodovi polaze ka kopnu.

Oslonjen na uzengije, Džulijan se nagnuo ka konjskom vratu dok mu je griva šibala lice. Prasnuo je u smeh dok je pokušavao da ga obuzda. Kako da ne bude ponosan na njega? Moć i uzvišenost njegovih brižljivo odgajanih grla izazivale su divljenje za vreme lova. Razdraganim, ali odlučnim tonom obratio se svom prijatelju čija je narav bila isuviše neobuzdana, no njegove uši povijene unazad i zgrčena usta odavala su neposlušnost. Prekasno je uočio granu koju je uzalud pokušao da izbegne savijajući se u struku. Grančice su mu izgrebale obraz.

Na dnevnom svetlu, među stablima na vrhu brežuljka, pojavio se pastuv. Svaki konjanik iole nesiguran u sebe uplašio bi se ovako opremljenog konja. Ali Džulijan se nije bojao. Bar ne svojih konja. Trebalo mu je nekoliko minuta da ga primiri, a onda je zazviždao, pustivši uzde da mu skliznu s prstiju. Dva hrta izašla su iz žbunja i potrčala kroz suvo rastinje.

Samo mu je jedna reč bila na umu dok je posmatrao valovit predeo i elizabetansku kuću koja se isticala među drvećem i pašnjacima opasanim živicom – harmonija. Ništa nije kvarilo prizor. Roderfild hol bio je ugnežden među zelenilo, a peščarski blokovi, oslikani protokom vremena, ogledali su se u jezeretu. Promene iz XVIII veka oplemenile su glavnu fasadu i uzdigle renesansnu građevinu bez izobličenja, sačuvavši drskost i blagost te ljupke arhitektonske asimetrije koja predstavlja otelotvorenje suštine same Engleske. Vrtovi na posedu bili su poznati i van okruga. U nežnom zelenilu žbunova isticala su se svetla stabla breza, ljubičaste i ružičaste puzavice i magnolije. Džulijan je pogledom pratio stazice u lavirintu od okresanih tisa, koji je osmislila njegova prababa. Roderfildovi su se doselili na ovaj posed pre četiri veka, tako da su njihovi koreni sezali u daleku prošlost. Uživali su

veliko poštovanje. Uхватила ga je jeza. „Moć, to je zemlja, ne zaboravi nikad“, učio ga je deda. Tada ta rečenica nije imala baš mnogo smisla mlađem sinu koji, shodno pravu prvenstva prvorođenog, nije nasleđivao ništa. Mali Džulijan već je bio osmislio svoju budućnost: želeo je da putuje, imajući tu britansku sklonost da se otisne na daleka mesta, u avanture u egzotičnim krajevima. Džulijana i njegovog starijeg brata Artura deda je rado vodio u obilazak poseda koji se prostirao na trideset hiljada jutara. Obilazak bi trajao nekoliko dana, a obišli bi nekoliko okruga. Džulijan je s vremenom naučio da ceni ono što mu se činilo razumno i korisno dok je bio mali. Istrajnost se isplatila, budući da je takvo razmišljanje postalo osnov njegovog života.

Nosio je belu košulju raskopčane kragne i podvrnutih rukava, i osećao da mu ne prija sunce koje mu je grejalo lice i podlaktice. Temperature su već mesec dana neprestano rasle. Izgledalo je da će proslava krunisanja Džordža V biti održana po mediteranskom vremenu. Nije bilo ni daška vetra, čak ni mirisa soli koji bi povremeno došao sa Saut Daunsa. Kuća i park podrhtavali su pod jarom. Primetio je u daljini nekoliko prilika. Roderfild hol predstavljao je zaseban svet, skupinu isprepletanih života, čitavih porodica koje su generacijama radile na imanju. Džulijan je voleo svoj posed, ali ga se i plašio, budući da mu je nametao velike odgovornost.

Oblak bele prašine podigao se nad alejom koja je vodila ka kući. Pogledao je malo bolje. Automobil se velikom brzinom kretao između hrastova. Iako je njegov otac neke od štala pretvorio u garaže i zaposlio vozača iz Francuske, u kraju su automobili bili toliko retki da su izazivali živo interesovanje kad god bi se pojavili. Naime, u vreme kada se organizuju brojne proslave, svi zemljoposednici se nalaze u svojim londonskim rezidencijama. „Ko bi to mogao biti?“ Pribojavajući se odgovora, uzeo je uzde i pozvao pse. Konj je zagalopirao, podigavši za sobom oblak nebesko plavih leptira. *Lysandra bellargus*, pomislio je Džulijan, koji je u detinjstvu bio ambiciozni lepidopterolog.

Kada je stigao kući, automobil je već bio otišao. Samo su ostali tragovi točkova u pesku, koje je baštovan uveliko ravnao. Pritrčao mu je konjušar da preuzme konja. Džulijan je odlučnim korakom ušao u predsoblje, sa psima za petama. Prošlo ga je lepo raspoloženje. Krupnim koracima prošao je kroz jedan od salona, a debeli orijentalni tepisi prigušivali su zvuk njegovih potpetica. Jedna od sobarica, obučena u izvezenu pamučnu jutarnju haljinu, zbunjeno ga je pogledala. Vrata malog salona bila su otvorena. Pitao je drugu sobaricu, koja je uređivala buket cveća, da li zna gde mu je otac, ali ona reče da ga nije videla još od službe u kapeli.

Zlatno doba nade

Pošao je u sobu za pušenje. Kao što je i očekivao, našao je povijenog nad stolom za bilijar. Kad god bi bio uznemiren, voleo je da igra bilijar. To ga je smirivalo.

„Šta je hteo Manderli?“, upita Džulijan.

Lord Roderfild se uspravi. Njegove prodorne oči izbegle su pogled koji mu je uputio sin.

„Dobar dan, Džulijane. Mislim da se jutros nismo sreli.“

Džulijan je, po tonu kojim mu se otac obraćao, shvatio da nije baš raspoložen. A još se više uverio u to kada ga je video kako odlaže štap za bilijar. Njegov otac, inače, nikad nije prekidao partiju, čak ni kada bi igrao sam.

„Dobar dan, tata. Video sam Manderlijev automobil s Hadrijanovog srca. Ne razumem. Dali ste mi reč.“

„Jesi li se posekao dok si se brijao?“

Džulijan dodirnu rukom obraz.

„Nije to ništa. Od granja.“

„Samson se i dalje igra s tobom?“

„Nisam došao da pričamo o Samsonu“, ljutito će Džulijan. „Zašto izbegavate da mi odgovorite? Pozvali ste Manderlija zato što ste pristali da prodate zemlju, a obećali ste mi da nećete. O tome se radi, zar ne? Budite iskreni i priznajte!“

Stajali su licem u lice. Otmeni sivi redengot svilenih revera, koji je nosio otac, slagao se s opuštenim držanjem sina. Obojica su bili visoki i vitki, širokih ramena, pravilnog držanja, dugih nogu. Pravilne crte lica i samouvereni pogledi govorili su da je reč o muškarcima vičnim igrama bogatih i moćnih.

Lord Roderfild nije ni trepnuo, ali su mu se usne zgrčile.

„Ne volim ultimatumе, Džulijane. Očekujem da mi se izviniš.“

Džulijan se uzdržao da ne skrene pogled. Ponekad je zbog oca imao taj nepodnošljiv osećaj potčinjenosti.

„Oprostite mi, ali ipak zaslužujem objašnjenje.“

Lord Roderfild se uputio u mali salon i naredio služavki da mu se odmah donese kafa. Devojka se poklonila i zatvorila vrata.

„Sedi“, reče sinu. „Pozlice mi zbog tebe.“

Kroz otvoreni prozor čuo se cvrkut ptica i zveket vrtlarskih makaza, veseli zvuci tog divnog godišnjeg doba.

„Pristao sam da prodam hiljadu i po jutara Majklu Manderliju koji me godinu dana proganja zbog toga. Dokumenta se upravo pripremaju. Istina je da sam promenio mišljenje, ali je istina i da ti nisam dao nikakvu reč.“

„Ali nagovestili ste mi to.“

„A ti si to shvatio onako kako si želeo da shvatiš, Džulijane. Mislio sam da si pametniji.“

„Nezamislivo mi je da taj čovek postane vlasnik Vitkum plejsa! Ni sami ne znamo šta sve krije to zemljište. Veštaci još nisu izneli svoje zaključke.“

„A šta misliš da ćeš naći tamo? Zlato? Naftu za kola tvoje drage majke?“, ironično će otac. „Manderli ima to u vidu. Ponudio je cenu za deset posto višu nego na tržištu. Ti ga ne ceniš samo zato što ima jorkširski akcenat, jer se obogatio izradom noževa u Šefildu i zato što mu je potrebna zemlja da bi kupio titulu... Izneo mi je ponudu koju nisam mogao da odbijem.“

„Ne cenim ga zato što ga bije glas da nepošteno posluje.“

Njegov otac stajao je kod prozora. Uobičajenim pokretom ruke zalizao je kosu. Koža mu je bila prošarana tamnim pegama. Džulijan se zbunio kad je primetio kako mu prsti drhte. I pored vidljive zabrinutosti, izgledao je nekako arogantno. Kao što često biva kada se čovek pribijava nečeg neopipljivog, Džulijan je nastavio suočavanje.

„Ova prodaja je greška. Deda se sigurno okreće u grobu. *Porodici je potrebna čvrsta osnova kako bi opstala, a naša osnova su naši posedi*“, istakao je, svečanim tonom, a potom ljutito dodao: „Uostalom, reč je o veoma lepoj kući.“

„Tvog dedu je mučila nostalgija. Odbijao je da prihvati da zemlja nije više nepobitna svojina. Smatrajući da je proširenje prava glasa prvi korak ka uništenju zemlje, on bi radije da je vreme stalo 1884. godine. Ali svet se menja. Ponekad se pitam šta će biti s našom porodicom...“

Lord Roderfild je, izgovorivši ovo, mislio na čoveka koga je smatrao ličnim neprijateljem, na Dejvida Lojda Džordža, protiv kog se žestoko borio. Čuvar pečata ministra finansija bio je Velšanin, izuzetan govornik i odlučan da dokrajči aristokratsku klasu koju je prezirao. Pre dve godine zamerio se zemljoposjednicima po pitanju budžeta: povećao je porez na alkohol, duvan, mašine i gorivo, kao i na zemljište, pooštrio uslove za pravo na nasleđe. „Još samo da me mrtvog oporezuje!“, uzviknuo je stari erl od Roderfilda u vreme kad su te odluke stupale na snagu, pre nekoliko godina, pre nego što je preminuo, istog dana kada i kraljica Viktorija, učinivši tako da njegovi unuci i posluga imaju utisak kao da je čitavo britansko kraljevstvo, koje je predstavljalo četvrtinu svetske populacije, u žalosti zbog njega. Aristokratija je bila saterana u čošak. „A sve to samo da bi se obezbedile penzije!“, uzbuđeno će oni. Prvi put u svojoj istoriji, Dom lordova odbio je vladin predlog budžeta, otkopavši tako ratne sekire. Novi izbori promenili su odnos snaga. Zahvaljujući novom zakonu, premijer je nameravao da učutka Gornji dom Parlamenta. Prema tom predlogu zakona, lordovi više nisu imali pravo da odbiju budžet koji bi usvojio Donji dom, a njihovo pravo veta bi se s vremenom još više ograničilo. „To je nečuveno!“, povikao je Džulijanov otac u Vestminsteru. „Hoće da nas liše našeg davnašnjeg prava. I još se usuđuju

da od nas traže da glasamo za kolektivno samoubistvo!“ Ljutiti povici odjeknuli su pod svodom s pozlaćenim ukrasima.

Lord Roderfild nije bio ograničeni revolucionar. Bio je čak jedan od retkih među konzervativcima koji su objavili rat južnoafričkim Burima, zbog čega su mu neki od prijatelja okrenuli leđa u klubu *Karlton*. Uglavnom, bio je ubeđen da aristokratija ima više vrlina nego mana, te da je ona neophodna za napredak zemlje.

Džulijanu je bila poznata ta politička tenzija koja se mesecima krčkala u zemlji. I sam je bio član Donjeg doma, što je bilo pogodno za svakog naslednika koji bi jednog dana bio pozvan da zaseda među lordovima. Iako je bez problema bio izabran, broj njegovih glasova nije bio tako ubedljivo veći kao u slučaju njegovih predaka. Džulijan je povratio poverenje glasačkog tela, ali ono po prvi put nije bilo bezrezervno. Od tada, kakav god bio rezultat, glasanje u Domu lordova predstavljalo bi pravi zemljotres.

Majordom Stivens ušao je u salon, a pre njega i lakej koji je nosio poslužavnik sa srebrnom džezvom.

„Stigao je gospodin Džonson, gospodine grofe.“

„Ko to? A da, zaboravio sam. Veliki kontrolor!“, podrugljivo će lord Roderfild. „Nikako ga ne ostavljajte samog. Nemam nimalo poverenja u tog zanesenjaka. Neka Barstou bude non-stop uz njega“, naredio je govoreći o nadzorniku.

Džulijan je spustio šolju pošto mu je, kao i uvek, kafa bila preslaba.

„O kome je reč?“

„Dobro znaš da je Velšanin naredio podrobnu procenu zemljišnih poseda. Ali mi smo se na to već navikli, zar ne? *Knjiga strašnoga suda** Vilijama Osvajača predstavljala je presedan. On je naložio upisivanje svakog ara u knjigu, svake domaće životinje, kako bi se obračunao porez... Možda bi trebalo da kažem Barstou da mu preda spisak na latinskom.“

Mada je pokušao da se našali, lordu Roderfildu nije bilo svejedno. Nije mu se dopalo što mu je Džulijan tražio objašnjenje, ali naučio je da čuti još od vremena internatskih zadirkivanja, kojih se i pola veka kasnije sećao. Čutanje je moćno oružje. Suprotstavljena strana ne uočava da li je reč o preziru ili ravnodušnosti, pa se sama pre odluči za ovo drugo. Da li Džulijan stvarno misli da se on rado odriče dela svog imanja? Zar ne zna da mu je glavni cilj bio da mu preda porodično nasleđe u celosti, sve posede, rudnik uglja u Jorkširu, zgrade u Londonu, deonice, zbirke umetničkih dela – i

* *Domesday Book*, knjiga velikog popisa imovine završenog 1086. u Engleskoj, u vreme Vilijama Osvajača. (Prim. prev.)

to, ukoliko je moguće, u boljem stanju nego što ih je on dobio? Naime, već trideset godina porodicama kao što je njegova, koje su negovanje tradicije smatrale osnovnim zadatkom, bilo je od presudnog značaja poštovanje ne samo prethodnih već i budućih pokolenja. Upravo to je bila jedna od glavnih briga njegove žene: a činilo se da se Džulijanu, u njegovih dvadeset osam godina, baš i nije žurilo da se oženi.

„Postoje drugi načini da se dođe do novca“, tvrdoglavo će Džulijan. „Za početak, moglo bi se malo prištedeti. Viktorijin bal koštaće pravo malo bogatstvo. Mogli smo da organizujemo manje pompezno slavlje. Ne bi trebalo više posvećivati pažnje tim raskošnim svetkovinama.“

„Šališ se?“, zaprepašćeno će otac. „Obe tvoje sestre zaslužuju da na velika vrata uđu u društvo. A šta bi ti hteo? Zabavu u vrtu sa sendvičima? Viki bi nam oči iskopala. Ni Evi to ne bi razumela, a ona je sve to već prošla.“

„A to joj je baš mnogo pomoglo“, promrmlja Džulijan.

„Nisam znao da umeš da budeš tako ciničan“, uvređeno će lord Roderfild. „Dobro je da još možemo da držimo nivo! Ponekad te ne razumem, Džulijane. Odakle ti te gluposti? Ne smem ni da pomislim šta bi ti majka rekla da te je čula.“

„Mama bi bila besna kada bi morala da propusti priliku da zablista. Ona je uvek bila vaša Ahilova peta. Ništa vas ne bi sprečilo da njoj udovoljite.“

Džulijan je bio zajedljiv. Podigao je pogled ka njenom portretu. Veniša, ledi Roderfild, bila je jedan od omiljenih modela Džona Singera Sardženta, portretiste kome se plemstvo klanjalo. Bila je jedna od retkih koja je imala tu privilegiju da je on naslika. U to vreme još je bila mlada, jedva osamnaestogodišnjakinja, tek udata. Obučena u večernju haljinu, pozirala je u božanstvenom estetskom neredu, ležeći na sofi, razbarušene plave kose. Jedna crvena cipela ležala je na tepihu, podsećajući na sladostrasnu smelost Fragonara. Sardžent je bio poznat po drskosti i sposobnosti da prikaže skrivenu narav svojih modela u svetlucavom taftu i svili. Neki su zazirali od te njegove oštroumnosti. Džulijan nije sumnjao u to da je za vreme poziranja bilo veselo. I njegova majka i slikar bili su skloni bezobrazlucima.

Mada se opirao, njegov otac prelazio je preko svih tih njenih hirova. On se nikada u potpunosti nije oporavio od iznenađenja koje mu je priredila kada je pristala da se uda za njega – on iz stabilne porodice pritiskute obavezama, koja poštuje tradiciju, a ona iz blistave plemićke porodice, mnogo smelijeg i liberalnijeg duha, poznate po svom izveštačenom govoru, izuzetnosti i originalnosti. Niko nije mogao da živi s njom a da njena ličnost na njega ne ostavi traga. Njene kuće odslikavale su njen duh. Volela je pastelne boje, francuski XVIII vek, kvalitetne japanske ukrase. Kod nje nije

bilo uticaja napadne viktorijanske estetike, teških zavesa, čipke i tapaciranih stolica, ni u Roderfildu, ni u kući u Londonu na Barklijevom trgu, ni u dvorcu paladijanskog stila, koji je nasledila od svojih roditelja. Ledi Roderfild bila je glavna među svojim prijateljima, čija je živost duha, kao i estetski senzibilitet, pre dvadesetak godina promenila visoko društvo. Bila je jedna od tih malobrojnih žena koje su se isticale plemenitim poreklom, lepotom i pameću. No, Džulijan je kritikovao i svoju majku i njeno društvo. Ledina ćud krila je čeličnu odlučnost. Istinu govoreći, njegova majka bila je uticajna žena koje se pre svega trebalo plašiti.

Lordu Roderfildu nije promakao smrknut izraz na sinovljevom licu. Džulijan je sada više bio tužan nego ljut. Mada su njegova raspoloženja najčešće bila samo prolazne oluje, brinula su Venišu, koja je u njima videla tragove melanholije koja je oduvek unosila nered u porodicu. Odnos Džulijana i majke oduvek je bio osetljiv. Njihove naravi se nisu slagale. Još od detinjstva, Džulijan je prema njoj bio uzdržan, dok je Veniša od svih muškaraca, pa i od svog sina, očekivala bezrezervnu pokornost.

„Pretpostavljam da vas nikakvim argumentom ne mogu ubediti da promenite mišljenje?“ nastavio je Džulijan.

„Sad je malo kasno. Vikin bal počinje za nekoliko sati. Hoćeš li sa mnom vozom za London?“

„Oče, vi ste nemogući! Nedeljama na svaki mogući način izbegavate razgovor o Majklu Manderliju. Kladam se da ste ga večeras pozvali.“

„Očigledno.“

„Mene bi bio stid da pod svoj krov primim tog čoveka! Poludim kad pomislim da će nas iskoristiti da bi uspeo u društvu.“

„Nije on ništa gori od drugih. Nepromišljen si, Džulijane. Osuđuješ kodekse civilizovanog ponašanja, a odbijaš da prihvatiš da i među nama ima prostih ljudi koji su se obogatili. Da li ti je ikada palo na pamet da su možda to i zaslužili.“

„Ne vidim kako je čovek kao on to zaslužio.“

„Umeo je da se izdigne radom i upornošću. To su osobine za svaku pohvalu.“

„A on je čovek kome je novac na prvom mestu. Njegova jedina vrlina je to što zna dobro da broji. Što se mene tiče, sumnjam u njegovo poštenje.“

„Neko bi, slušajući te, pomislio da je među vama bilo nečega. Treba li da budem zabrinut?“

Džulijan nije umeo da opravda tu nesvesnu antipatiju prema Majklu Manderliju. Nekoliko puta sreo ga je u Vestminsteru. Očigledno je bilo da je uspostavio prijateljski odnos s nekim članovima skupštine. Da je bar

izgledom bio odbojan, ili pak toliko debeo da ni najbolji krojač Sevil roua ne bi to mogao da prikrije... Avaj, Manderli je imao držanje viteza, a vitez nije bio, vitko tela snažnog stasa, mada srednjeg rasta. Jedino što bi mu se moglo zameriti bio je čudan rogobatan prsten koji je, dok bi pričao, dodirivao na iritirajući način. Mada ga je Džulijan smatrao isuviše pakosnim da bi bio pošten, zavideo mu je na tom samopouzdanju koje se suprotstavljalo njegovoj ličnoj nesigurnosti.

Lord Roderfild pogledao je poštu koju su mu upravo doneli, a potom je odložio kovertu.

„Ne shvataš situaciju“, hladno će on. „Cene poljoprivrednih proizvoda nastavljaju da padaju, kao i zakupnine, a zemlja gubi na vrednosti. A nameti na imanje ostaju isti. Uništavaju nas porezi. Morao sam da se zadužim da bih platio pravo da nasledim tvog dedu, što je malo previše, zar ne? Sami životni troškovi porodice iznose mnogo. Ponekad zavidim ljudima kao što je Manderli, koji mogu da zarade a da ne plaćaju sve ove namete. Možda trgovina ima dobrih strana kada je u stanju da popravi krov ili da opremi ta prokleta kupatila koja traže tvoje sestre! Razumećeš onda kada budeš došao na moje mesto. A u međuvremenu, budi ljubazan i poštedi me svog negativnog razmišljanja.“

Džulijana obuze sažaljenje. Njegov otac bio je prijatan čovek, koji je uvek bio pažljiv prema svojoj deci, tako da je često vraćao u dečji boravak, gde je vladala nana Flanders. Zavodio je red bez podizanja tona i s lakoćom je popravljao ponašanje svojih sinova. Lord Roderfild se nije odricao hrišćanskog načela utkanog u viktorijansko vaspitanje, prema kojem se duša deteta, u čijoj je biti prvobitni greh, može spasti samo pomoću strogosti. S vremenom je Džulijan ostvario s njim uljudan odnos, što se i očekivalo od dva muškarca iz tadašnjeg društva. U ostvarivanju onoga što je predstavljalo najdelikatniji *modus vivendi*^{*}, a to je zajednički život deteta i roditelja, on je odavao sebi priznanje da je uspostavio pravu ravnotežu. Laknulo mu je kada je video da je očevo lice ponovo poprimalo smiren izraz. Džulijanu nisu baš ostali u lepom sećanju ti retki trenuci kada bi se njegov otac preпустиo emocijama.

„Zamoliću te, dakle, da večeras budeš ljubazan prema Majklu Manderliju.“

„To je izvan mojih moći.“

„To ti je dužnost, Džulijane“, uznemireno će on. „Odgovornosti kojih se moramo držati nisu uvek prijatne. U tom duhu smo te vaspitavali.“

* Lat. *način života*. (Prim. prev.)

Zlatno doba nade

„Ah, evo i velikih reči!“ ironično će mladić dok je ustajao. „A mogu li vas, dragi oče, usput podsetiti da mi je ta uloga naslednika po prirodi stvari dodeljena?“

Pogledao je oca u oči, a ovaj je skrenuo pogled. Bilo je to Džulijanovo omiljeno oružje, ono koje je podsećalo na scenu koja se zauvek urezala u njihovo sećanje, na zakletvu iznuđenu jednog jesenjeg dana dok je Arturova krv tekla vlažnim tlom u šumi kraj Roderfild hola. Džulijan je napustio salon, zadovoljan što je njegova bila poslednja. Dan je loše počeo. Nije znao da je to bio samo početak.

Kada mu je sobar otvorio vrata, Džulijan je začuo prigušene zvuke orkestra koji se štimovao. Pod nogama je osetio iznenadni potres, kao da se komad zida sručio u podrumu. Kuća na Barklijevom trgu u Londonu trpela je uzavrelost značajnih dana. Osim predstojećeg krunisanja, ovog leta sledili su i brojni prijemi. Ukoričeni dnevnik *Tajmsa*, objavljivan pred svaku sezonu mondenskih dešavanja, u kojem je bio odštampan raspored brojnih svetkovina, postao je nesnosno težak. Džulijan uzdahnu. Ništa nije više voleo od tišine.

Obukao je pripremljeno odelo, podigao bradu kako bi sobar proverio da li mu je leptir-mašna dobro vezana. Ridli mu je otresao nevidljivu prašinu s ramena, a potom se, naoružan četkom, uzvrteo oko njega u potrazi za kakvim naborom ili psećom dlakom. U srednjem veku, vitezi su se tako sređivali za turnire. Dok je pokušavao da prstom prođe ispod čvrste kragne koja mu je stezala grlo, pomislio je kako bi mu dobrodošao viteški oklop za susret s majkama koje će ga večeras merkati za svoje kćerke, ali se ipak nije našalio, budući da su Ridliju ti običaji bili važni. Kada bi Džulijan bio isuviše ironičan, on bi se čak i uvredio. Džulijan se pitao da li su ti običaji visokog društva ustanovljeni da bi gospodari na zadovoljavajući način upravljali svojim životom, ili da bi udovoljili idealima svoje posluge.

„Gospodin je spreman“, objavio je Ridli dok se na njegovom licu očitavalo zadovoljstvo čoveka koji voli dobro obavljen posao.

Džulijan pomisli kako bi trebalo da sa startne linije pojuri kao kakav nestrpiljivi čistokrvni konj. Nije želeo da bude uzrok razočaranja, pa se s godinama trudio da bude na visini očekivanja, bilo da je reč o – idući od najvažnijeg ka najmanje važnom – nani Flanders, profesoru antičkog grčkog, ocu, prijateljima, sobaru ili njegovoj majci. Jednog dana će se i njegova supruga naći na ovoj lestvici vrednosti. Pomisao na to ga je unapred umarala. Zahvalio je Ridliju, naiskap popio viski i izašao iz sobe kako bi se priključio zabavi. Čovek bi na prvi pogled pomislio da bi se Džulijan rado odrekao jednog dela svog života samo da bude pošteđen takvih dešavanja.

Kroz zastakljeni svod kupole nad stepeništem video je nebo išarano crvenom nijansom. Gelender je bio ukrašen veličanstvenim vencem od ljiljana i ruža. Bronzane figure su se sijale, a kristalni luster svetlucao. Na platformi na prvom spratu, četiri jonska stuba bila su poređana lučno, a zadivljujuće vaze iz